

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Президент НаУКМА,
Голова Приймальної комісії
Сергій КВІТ

« 26 » травня 2025 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини
(економіка)»
галузь знань: С1 «Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини»
освітньо–наукова програма «Економіка»

Схвалено
Вченою радою факультету економічних наук
(протокол № 6 від 26 травня 2025 р.)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фахове вступне випробування за спеціальністю С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)» (освітньо-наукова програма «Економіка») передбачено «Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2025 р.» для тих вступників, які вступають на навчання в аспірантурі НаУКМА (денна форма) для здобуття ступеня доктора філософії.

Фахове вступне випробування за спеціальністю С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)» має за мету з'ясування рівня професійних компетенцій, теоретичних і практичних знань абітурієнтів з базових економічних дисциплін «Макроекономіка», «Мікроекономіка» і «міжнародні економічні відносини»; визначення їхньої готовності для засвоєння відповідної освітньої програми і спеціальності С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)», сформованими у відповідності до офіційного державного стандарту цієї спеціальності, для визначення готовності абітурієнтів засвоювати освітньо-наукову програму «Економіка» в НаУКМА для здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань С1 «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» за спеціальністю С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)».

Фахове вступне випробування проводиться дистанційно у формі **письмового екзамену та усної співбесіди з вступниками, які знаходяться на електронній платформі НаУКМА Microsoft Teams** з обов'язково ввімкненою камерою свого комп'ютера для ідентифікації фаховою атестаційною комісією самостійності письмового виконання завдань у вигляді письмових відповідей, наданих власноруч; **співбесіда** також відбудеться **на електронній платформі НаУКМА Microsoft Teams**. Буде вестись запис процесу фахового вступного випробування для архіву.

Під час письмового екзамену фахового вступного випробування кожен абітурієнт надає письмові відповіді на два питання, що містяться в отриманому випадковим чином білеті, в якому також передбачене третє питання з тематики дослідницької пропозиції вступника для **усної співбесіди**.

Екзаменаційні питання передбачають перевірку знань вступника щодо сутності та змісту основних економічних теорій, категорій, понять, моделей, показників, а також володіння аналітичними інструментами економічного аналізу, знання графічної інтерпретації основних економічних моделей, обізнаності вступника з актуальною економічною проблематикою, яка висвітлюється в науковій літературі, медіаресурсах, програмних урядових документах щодо сучасної економічної політики України. **Співбесіда** з членами екзаменаційної комісії відбувається з тематики і змісту основних положень дослідницької пропозиції, наданої кожним вступником приймальній комісії.

Письмовий екзамен виконується самостійно кожним вступником на двох аркушах А4 з однієї сторони кожного аркуша. Відповідь надається на питання білету, який випадковим чином буде обирати кожний абітурієнт. Один білет містить два питання: одне з мікроекономіки, одне з макроекономіки. Відповідно, на одному аркуші А4 необхідно надавати відповіді на перше питання, а на другому

– на друге питання білету. Тривалість письмового екзамену 40 хвилин. Далі абітурієнт фотографує (телефоном) свої заповнені два аркуші А4 з письмовими рукописними відповідями та надсилає файл з цими фото (чи два файли) на корпоративну пошту членів фахової атестаційної комісії (адреси будуть надані). Перевищення зазначеного ліміту часу на письмові відповіді не дозволяється, як і не виправдана затримка (більше 4-х хвилин) з надсиланням файлу (файлів) з фото аркушів зі своїми письмовими відповідями до фахової атестаційної комісії, яка буде перевіряти надіслані письмові відповіді, виставляти оцінки та формувати підсумкову відомість для передачі до приймальної комісії НаУКМА, яка буде офіційно оприлюднювати результати.

У своїх письмових відповідях вступники повинні стисло продемонструвати попередньо набуті знання та компетентності щодо сутності та змісту ключових для тематики питань білету основних економічних категорій, понять, моделей, показників, а також володіння методами кількісного аналізу економічних процесів (вибірково) через представлення відповідних економічних моделей в алгебраїчній та графічній формах.

Кількість білетів – 30

Тривалість письмового екзамену – 40 хвилин.

Тривалість усної співбесіди – до 30 хвилин.

Зразок білета:

- 1) Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Надлишок виробника і надлишок споживача.
- 2) Номінальний і реальний ВВП, формула їх взаємозв'язку. Індекси зміни цін та їх види (Індекс споживчих цін (ІСЦ), Дефлятор ВВП).
- 3) Міжнародна економічна інтеграція.
- 4) Співбесіда з тематики та основних положень власної дослідницької пропозиції.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Основні теми базових економічних курсів, стандартні питання яких виносяться на вступне фахове випробування зі спеціальності С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)»

Мікроекономіка

1. Предмет і функції економічної науки. Визначення: Макроекономіка, Мікроекономіка, Мезоекономіка, Глобальна економіка.
2. Виробничі ресурси. Матеріальні ресурси (земля і капітал). Людські ресурси (праця і підприємницький хист). Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору.
3. Закони попиту і пропозиції. Цінова еластичність попиту і пропозиції.
4. Основні принципи організації ринкової економіки. Моделі ринкової економіки. Сутність і функції ринку. Види ринків.
5. Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Надлишок виробника і надлишок споживача.

6. Прямий і непрямий вплив держави на ринкову рівновагу. Наслідки запровадження максимальних і мінімальних цін.

7. Потреби та їх класифікація. Економічні інтереси. Функція корисності. Сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності блага.

8. Економічна сутність раціонального вибору споживача. Поняття рівноваги споживача. Криві байдужості (індиферентності) та їх властивості.

9. Поняття і параметри виробничої функції. Закон спадної віддачі виробничих факторів. Сукупний, середній та граничний продукт, їх взаємозв'язки.

10. Крива виробничої байдужості (ізокванта): поняття і властивості. Лінія однакових витрат виробництва (ізокоста). Правило рівноваги виробника.

11. Економічний і бухгалтерський підходи до визначення витрат виробництва. Економічний, бухгалтерський і нормальний прибуток.

12. Досконала конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Економічні наслідки олігополії.

Макроекономіка

1. Основні показники Системи національних рахунків та методи їх визначення: Валовий внутрішній продукт (ВВП), Валовий національний продукт (ВНП), Чистий внутрішній продукт (ЧВП), Національний дохід (НД).

2. Номінальний і реальний ВВП, формула їх взаємозв'язку. Індекси зміни цін та їх види (Індекс споживчих цін (ІСЦ), Дефлятор ВВП).

3. Ринкова модель обігу доходів і витрат в закритій економіці. Вилучення та ін'єкції. Інвестиційна функція.

4. Гранична та середня схильність до споживання та заощадження. Кейнсіанська функція споживання. Мультиплікатори державних витрат та податковий.

5. Модель «сукупний попит – сукупна пропозиція» (AD/AS). Фактори руху кривих на графіку цієї моделі. Макроекономічна рівновага в короткостроковому та довгостроковому періодах: класичний (неокласичний) та кейнсіанський підходи.

6. Діловий цикл та його фази (спад, дно піднесення, вершина). Причини економічних коливань.

7. Інфляція: суть, причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки. Антиінфляційна політика.

8. Безробіття та його види (структурне, фрикційне, циклічне). Вимірювання рівня безробіття. Природна норма безробіття. Крива Філіпса. Державні соціальні стандарти: прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія.

9. Види попиту на гроші (трансакційний та попит на гроші як актив). Функція попиту на гроші.

10. Пропозиція грошей. Роль Центрального банку країни. Сутність показника грошової (монетарної) бази. Грошові мультиплікатори.

11. Монетарна політика, її суть та інструменти.

12. Фіскальна політика: її сутність та інструменти.

Міжнародні економічні відносини

1. Міжнародні економічні відносини: сутність, ознаки, об'єкти, суб'єкти.
2. Міжнародна економіка: характеристика, структурні рівні.
3. Міжнародний поділ праці: суть, напрями міжнародної спеціалізації, тенденції, показники.
4. Форми міжнародних економічних відносин: загальна характеристика.
5. Міжнародна торгівля товарами і послугами: суть, методи, показники, тенденції.
6. Міжнародний рух капіталу: форми, чинники, види.
7. Міжнародна трудова міграція: поняття, види, причини, напрями.
8. Світовий ринок праці: суть, функції, регулювання.
9. Світовий валютний ринок: сутність, функції, об'єкти. Валютна політика та її об'єкти.
10. Міжнародні кредитні відносини: поняття, функції, форми. Платіжний баланс.
11. Міжнародна економічна інтеграція.
12. Глобальні проблеми сучасних міжнародних відносин.

ІІІ. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ:

Мікроекономіка

1. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. : У 2 ч. / За заг. ред. С. Будаговської. – К.: Основи, 1998 (і подальші перевидання).
2. Базилінська О., Мініна О. Мікроекономіка. – «Центр навчальної літератури», 2019. – 352 с.
3. Гронтковська Г., Косік А. Мікроекономіка. Практикум: навчальний посібник. – К.: «Центр початкової літератури», 2019. – 418 с.
4. Мікроекономіка : підручник / [А. П. Наливайко, Л. А. Азьмук, П. Г. Банциков та ін.] ; за наук. ред. А. П. Наливайка. – К. : КНЕУ, 2011.
5. Макконнелл Кемпбелл Р., Брю Стенлі Л. Мікроекономіка / Наук. ред. перекладу С. Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999.
6. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка. – К.: Основи, 1996.
7. McConnell, Campbell R. and Stanley L. Brue. Economics: Principles, Problems, and Policies, 19th Edition. – McGraw-Hill Education, 2011.
8. Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. Економікс. Ч. 1. Вступ до економікса. Мікроекономіка : навч. посіб. / Луцьк : СПД Гадяк Ж. В. – 2021. –320 с
9. Каменева Н.М., Косич М.В., Александрова О.Ю., Мозгова О.Т. Мікроекономіка: Навч. посібник . Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с.

Макроекономіка

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С.

Панчишина, П. Островерха. – 3-тє вид., виправл. та доп. Кн. 1.: Вступ до макроекономіки. Макроекономіка. – Львів: Апріорі, 2020. – 648 с.

2. Манків Н. Г. Макроекономіка / Пер. з англ. 4-го видання (2000 р.). – К.: Основи, 2000.

3. Mankiw N.G. Macroeconomics. 8th edition, 2014. – Режим доступу: <http://www.econpage.com/302/mankiw.pdf>

4. Базилінська О. Я. Макроекономіка: навчальний посібник / О. Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 442 с.

5. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / За заг. ред. С. Будаговської. – К.: Основи, 1998 (і подальші перевидання).

6. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс] : навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф. Радіонова, доц. Т.Ф. Куценко, доц. Н.В. Федірко та ін.] – К. : КНЕУ, 2016.

7. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник. – К.: Таксон, 2004. – 348 с.

8. Макконнелл Кемпбелл Р., Брю Стенлі Л. Макроекономіка / Наук. ред. перекладу С. Панчишина. – Львів: Просвіта, 1997.

9. Панчишин С.М. Макроекономіка: Навч. посіб. – Л.: Апріорі, 2022. – 524 с.

10. Семюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка. Пер. з англ. - К., Основи, 1995 (і подальші перевидання).

Міжнародні економічні відносини

1. Амеліна І. В., Попова Т. Л., Владимиров С. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 256 с.

2. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб.; уклад.: В. В. Дергачова, К. О. Кузнєцова, І. М. Манасенко, В. А. Мельникова, О. С. Ченуша. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 340 с.

3. 4Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. Ю. Г. Козак. – К : Центр навчальної літератури, 2021. – 400 с.

4. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини: підручник для студ. вищих навч. закл. / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – Київ : Кондор, 2019. – 263 с.

5. Міжнародні економічні відносини та менеджмент в умовах посилення глобалізаційних процесів: навчальний посібник / І. М. Бутко, М. П. Бутко, Ж. В. Дерій та ін.– Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 528 с.

6. Міжнародні економічні відносини: підручник / [А. А. Мазаракі Т.М Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник] ; Київ. нац. торг.- екон. ун-т. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 611 с.

7. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія : підручник для студентів вищ. навч. закладів : затв. МОНУ / А.С. Філіпенко. – Київ : Либідь, 2008. – 408 с.

8. Міжнародна економіка: підручник / за ред. А.О. Задой, В.М. Тарасевича. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 416 с.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати фахового вступного випробування за спеціальністю С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)» (освітньо-наукова програма: «Економіка») **оцінюються за 200-бальною шкалою.**

Оцінювання письмового екзамену та результатів співбесіди здійснюється членами фахової атестаційної комісії експертними методами за такими критеріями:

<i>Рівень знань</i>	<i>Критерії</i>
Відмінний (бали: 182-200)	Якщо вступник точно, достатньо повно, безпомилково і в логічній послідовності розкрив теорію питання, самостійно і правильно дав визначення відповідних основних економічних категорій, законів, моделей, продемонстрував знання алгебраїчного (формули) і графічного (графіки) представлення відповідних до тематики питань теоретичних положень чи моделей, форма представлення відповідей дозволяє експертам дати їм адекватну оцінку.
Добрий (бали 152-180)	Якщо вступник дав у принципі правильну, але недостатньо точну і повну, відповідь на теоретичні питання або розкрив важливі аспекти поставлених питань, але припустився несуттєвих помилок і неточності у представленні основних формул, графіків, узагальненнях і практичних інтерпретаціях, які не ставлять під сумнів висновок, що абітурієнт у принципі володіє базовими знаннями з питання, що розглядається, форма представлення відповідей створює труднощі експертам у оцінюванні змісту відповідей.
Задовільний (бали 100-150)	Якщо вступник дав неповну і неточну відповідь на теоретичне питання або недостатньо розкрив ключові положення поставленого питання, чи не виконав певні вимоги, які вказані у білеті, припустився помилок, але в цілому можна вважати, що він мозаїчно володіє програмним матеріалом, коли форма представлення відповідей не дає можливості однозначно виставити позитивну оцінку (наявність одночасно правильних і неправильних визначень, формул, позначень) чи дозволяє різне тлумачення суті відповідей, оформлення відповідей створює труднощі експертам у оцінюванні їхнього змісту.
Незадовільний (бали 0-99)	Незадовільна оцінка виставляється вступнику, який не розкрив вузлових елементів необхідних теоретичних положень, не продемонстрував знання економічного змісту і сутності програмних питань, зовсім не володіє, там де треба, знаннями щодо алгебраїчного (формули) і графічного (графіки) представлення відповідних до тематики питань білету

теоретичних положень чи моделей, який представив відповіді у формі, що не дозволяє експертам адекватно оцінити їх, який відмовився відповідати на поставлені в білеті питання, грубо порушив вимоги до процедури виконання письмового екзамену, включаючи вимогу самостійного виконання роботи та вчасної подачі аркушів з відповідями для перевірки.

Вступник до аспірантури вважається таким, що склав фахове вступне випробування за спеціальністю С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)» (освітньо-наукова програма «Економіка»), якщо його оцінка становить **100-200 балів**.

У випадку, якщо оцінка за фахове вступне випробування становить **0 – 99 балів**, вступник вибуває з конкурсного відбору на спеціальність С1.01 «Економіка та міжнародні економічні відносини (економіка)», освітньо-наукова програма «Економіка».

V. АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИПРОБУВАННЯ

5.1. Вступне випробування проводиться дистанційно з паралельною онлайн-присутністю вступника під час проходження іспиту на платформі Microsoft Teams з обов'язково увімкненою камерою.

Початок вступного випробування визначається розкладом вступних випробувань. Вступник повинен зайти на платформу та пройти процедуру ідентифікації (приблизно за 30 хвилин до початку).

У разі початку повітряної тривоги вступник має терміново повідомити членів комісії в чаті MS Teams групи. Іспит для цього вступника буде скасовано, а у вступника з'являється можливість скласти іспит у резервний час згідно з графіком.

5.2. Для реєстрації вступника на вступний іспит буде використана поштова скринька, яку вступник зазначив у своєму електронному кабінеті вступника.

5.3. Вступник отримує запрошення на пошту, вказану при реєстрації в електронному кабінеті вступника. Адміністрація НаУКМА не несе відповідальності за помилку в адресі електронної скриньки вступника, яка використовується для авторизації.

5.4. Приймальна комісія додає вступників до екзаменаційних груп відповідно до поданих заяв.

5.5. У день проведення випробування вступник долучається до відеоконференції під власним прізвищем, ім'ям та іменем по батькові повністю з обов'язково увімкненою камерою.

5.6. Вступник проходить ідентифікацію через представлення документу, який офіційно підтверджує особу вступника.

5.7. Вступник проходить вступне випробування з постійно увімкненою камерою. У разі, якщо камера буде вимкнена, екзаменаційна комісія не буде брати до розгляду результати вступного випробування.

5.8. При виникненні питання вступник може поставити його через чат зустрічі або вголос, «піднявши руку».

5.9. Мікрофони під час проходження тестування будуть вимкнені та за потреби вмикатимуться членами комісії.

5.10. Під час проведення ідентифікації вступників та тестування буде відбуватись запис.

5.11. Результати вступного іспиту Приймальна комісія оприлюднює протягом доби після завершення іспиту на сайті Приймальної комісії.

Адміністрація НаУКМА не несе відповідальності за помилку чи можливі пошкодження в електронній адресі, яку вступник надав при реєстрації в приймальній комісії та яка використовується для авторизації та комунікації з ним (нею) для участі в процедурах фахового вступного випробування.

Голова фахової

атестаційної комісії

гарант освітньо-наукової програми «Економіка»

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

доктор економічних наук, професор

Ігор БУРАКОВСЬКИЙ